

ПЕРЕДМОВА

Сучасний розвиток юриспруденції тісно пов'язаний із процесом затвердження українського права не тільки як самостійної, але й ефективної правової системи. Формування нової системи цивільних відносин на засадах юридичної рівності, вільного волевиявлення та майнової самостійності їх учасників є необхідною і важливою складовою на шляху становлення та укріплення правової держави. В умовах ринкової трансформації економіки майнові та особисті немайнові відносини наповнюються новим змістом, змінюється їхній характер, формуються нові соціальні зв'язки між учасниками цивільного обігу. Ці та інші чинники зумовили необхідність реформування чинного цивільного законодавства і приведення його у відповідність з міжнародними стандартами.

Інтерес до проведення наукових досліджень у сфері цивільних правовідносин не згасає, оскільки реалізація і захист особистих немайнових і майнових прав та інтересів фізичних та юридичних осіб і вдосконалення їх правового регулювання має важливе значення як для кожної особи окремо, так і для суспільства в цілому. Прийняття Цивільного кодексу України, який поряд з іншими нормативними актами є гарантією дотримання майнових і особистих немайнових прав та інтересів, і наступне реформування цивільного законодавства вимагають перебудови й переосмислення багатьох положень однойменної науки права.

Безперечно, для підвищення ефективності викладання правових дисциплін у навчальних закладах, для поглиблення спеціальних знань у сфері правового регулювання практикуючих юристів, загального рівня правової освіти пересічних громадян важливе значення мають сучасні цивілістичні дослідження, предметом яких є висвітлення актуальних життєвих ситуацій відповідно до положень цивільного законодавства.

Черговий збірник наукових праць Одеської національної юридичної академії, який пропонується читачам, містить розробки за цивілістичними, господарськими та цивільно-процесуальними напрямками юриспруденції.

Ознайомлення читачів з матеріалами, що містяться у першій частині збірника, дозволить їм скласти більш повне враження про актуальні проблемні питання загальної теорії цивільного права. Актуальним для науки вітчизняного цивільного права є розгляд питань теоретичної цивілістики, зокрема, таких як визначення принципів цивільного права, поняття зобов'язань, виявлення взаємозв'язку принципів справедливості та відповідальності, дослідження правової природи загальних засад цивільного законодавства України, диференціація функцій цивільного права. Належна увага була приділена висвітленню правового статусу майна та здійсненню правочинів з ним: питанням класифікації майна, об'єктів самочинного будівництва, проблемам застави і обтяжень рухомого майна, поняттю договору найму житла.

У першій частині збірника вміщено статті, в яких розглядалися питання права інтелектуальної власності, зокрема виявлення сутності права інтелектуальної власності, дослідження генезису авторського права.

Другий розділ збірника містить публікації результатів досліджень різних ас-

пектів правосуб'єктності в цивільному праві. Тут значне місце займає сімейно-правова тематика: «визначення рис фактичного шлюбу» за сімейним законодавством України, визначення правового режиму майна подружжя, правове забезпечення таємниці усиновлення, розгляд правової природи усиновлення. Поряд з цим розглядаються: правовий статус іноземних юридичних осіб як учасників цивільних відносин, класифікація юридичних осіб, майнові права релігійних організацій.

Ознайомлення з матеріалами, що містяться у третій частині збірника, дозволить скласти враження про актуальні проблеми зобов'язального права. Зокрема, розглядаються питання, пов'язані з формуванням інституту забезпечення зобов'язань, особливостями способів забезпечення зобов'язань, аналізом цивільно-правової відповідальності і відшкодування шкоди.

Значна увага приділена окремим аспектам договірних відносин. Так, інтерес становить аналіз договору фінансового лізингу, брокерського договору, порівняльний аналіз договорів транспортного експедирування та перевезення, системи договорів, які опосередковують перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні, договорів про надання послуг, пов'язаних з користуванням житлом.

Четвертий розділ збірника присвячено проблемам правового регулювання господарських відносин в Україні. Актуальним та доцільним є аналіз проблемних питань співвідношення таких понять, як право господарського відання та право оперативного управління. Аналізуються також основи антимонопольно-конкурентного законодавства, будівельного законодавства, правові аспекти сучасної енергетичної політики держави, правові засади стандартизації та сертифікації. Інтерес становлять і дослідження таких питань, як визначення правових особливостей участі центрального банку у бюджетних відносинах, правової природи корпоративних відносин, відносин посередництва, права власності на новостворену нерухомість, засад ділової етики суб'єктів підприємництва.

У п'ятій частині збірника розглядаються проблемні питання цивільного процесу. Зокрема, аналізується правова природа цивільно-процесуальних відносин, порядок подачі похідних позовів українськими моряками, особливості розгляду справ про відшкодування шкоди, специфіка фіксування цивільного процесу, вимога про публічність рішення в цивільному процесі.

Незважаючи на різноплановість постановки зазначених питань, усі вони розглянуті в аспекті з'ясування співвідношення традицій та новацій публічних та приватних інтересів у сфері реалізації особистих немайнових та майнових інтересів фізичних та юридичних осіб. При цьому автори висвітлюють їх зміст з урахуванням традиційних ознак й інноваційних методів правового регулювання у відповідній сфері суспільних відносин.

Підсумовуючи викладене вище, можна висловити надію, що цей збірник стане у нагоді широкому колу читачів, як науковцям, так і студентам, а також юристам-практикам, яких цікавлять проблеми цивілістики.

Президент Одеської національної
юридичної академії,
доктор юридичних наук,
професор, академік АПН України
С. В. КИВАЛОВ